

שְׁמָרִים, בְּחֻזְקָה גְדוֹלָה יָבִיאוּ לָהּ לְזֶה הַגּוֹף, כְּמוֹ הָאָדָם הַדָּר בְּאִשְׁפָּה. וּמְשִׁימוֹת נְאֻכָּדִים הַשְּׁמָרִים שְׁלוֹ.

וְעַל זֶה אָמְרוּ, הַגּוֹף מִן הַפּוֹתֵי - בְּחֻזְקוֹ טָמֵא, וּבְמֹתוֹ טָהוֹר. לָמָּה? בְּשִׁבִיל שְׁתֵּאבֵד נִשְׁמָתוֹ, וְהַגּוֹף יֵשׁוּב אֶל הַעֶפֶר כְּשֶׁהָיָה. הַיְהוּדִי - בְּחֻזְקוֹ טָהוֹר, וּבְמֹתוֹ טָמֵא, בְּשִׁבִיל שֶׁנִּשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְמָקוֹם גְּבוּהָ, וְנִשְׁאָר נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית בַּגּוֹף. וְעַל דָּא, זֶה נִקְרָא טָמֵא בְּמֹתוֹ. וְהַפּוֹתֵי טָהוֹר.

לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה? לְשֵׁנֵי אֵילָנוֹת, אֶחָד קָדוֹשׁ וְאֶחָד טָמֵא. מִי הוּא הַקָּדוֹשׁ, וּמִי הוּא הַטָּמֵא? מִי שְׁעוֹשֶׂה פְרִי הוּא הַקָּדוֹשׁ, וּמִי שְׁאִין עוֹשֶׂה פְרִי הוּא הַטָּמֵא. וְזֶהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה צֶל לְעַבּוּדָה זָרָה. וְעַם כָּל זֶה הֵם נְטוּעִים בְּאֶרֶץ, וְלַעֲצֵן אֶחָד יֵשׁ מִים, וְלַעֲצֵן הָאֶחָד אִין (יש) מִים. וְעַם כָּל זֶה, עֵץ אֶחָד יַעֲשֶׂה פְרִי, וְעֵץ אֶחָד לֹא יַעֲשֶׂה פְרִי.

בְּדִנְיָא הֵיוּ הֵם יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי הָאֲמֹת. שְׁנֵי אֵילָנוֹת, שֶׁהֵם נְטוּעִים בְּאֶרֶץ. רוּחַ שֶׁל קִדְשָׁה, וְרוּחַ שֶׁל טְמֵאָה. זֶהוּ הָאֵילָנוֹת, וְהֵם בְּאֶרֶץ אַחַת, שֶׁהֵן מִן הַגּוֹף, אַחֲנִינוּ עִמָּנוּ. וְלֹא אֶחָד יֵשׁ מִים וְעוֹשֶׂה פְרִי, זֶה הוּא הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמְשְׁלָה לְמִים, שֶׁנִּאֲמַר (ישעיה נה) הוּא כָּל צְמָא לְכוּ לְמִים, וְאִין מִים אֵלָא תוֹרָה.

וְעַל הַגּוֹף שֶׁל יִשְׂרָאֵל אָמַר, וְעֵץ עוֹשֶׂה פְרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ עַל הָאֶרֶץ וְגו'. וְיִוֹרֵשׁ גֵּן הַעֲדֵן, וְיִוֹרֵשׁ גּוֹף קָדוֹשׁ שֶׁלְמַעֲלָה, וְנִהְיִית נִשְׁמָתוֹ מֵאוֹר הַשְּׁכִינָה.

וְאִם תֵּאמַר, אֲמַרְתָּ, שְׁאִין פְרִי בְּאֵילָן הַטְּמֵאָה, לָמָּה הַפְּסוּק אָמַר עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְרִי לְמִינוֹ? אִין בְּפָרִי הַעֵץ שֶׁיַּעֲשֶׂה צֶל לְעַבּוּדָה

הַשְּׁמָרִים, בְּחֻזְקָה גְדוֹלָה יָבִיאוּ לָהּ לְזֶה הַגּוֹף, כְּמוֹ הָאָדָם הַדָּר בְּאִשְׁפָּה. וּמְשִׁימוֹת נְאֻכָּדִים הַשְּׁמָרִים שְׁלוֹ.

וְעַל דָּא אָמְרוּ, הַגּוֹף מִן הַפּוֹתֵי, בְּחֻזְקוֹ טָמֵא, וּבְמֹתוֹ טָהוֹר. לָמָּה? בְּשִׁבִיל שְׁתֵּאבֵד נִשְׁמָתָא דִּילֵיהּ, וְהַגּוֹף יֵשׁוּב אֶל הַעֶפֶר כְּשֶׁהָיָה. הַיְהוּדִי, בְּחֻזְקוֹ טָהוֹר, וּבְמֹתוֹ טָמֵא. בְּשִׁבִיל שֶׁנִּשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְמָקוֹם גְּבוּהָ, וְנִשְׁאָר נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית בַּגּוֹף. וְעַל דָּא, זֶה נִקְרָא טָמֵא בְּמֹתוֹ. וְהַפּוֹתֵי טָהוֹר.

לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה, לְתַרְיִן אֵילָנִין, חַד קְדִישָׁא, וְחַד מְסֻאָבָא. מָאן הוּא קְדִישָׁא, וּמָאן הוּא מְסֻאָבָא. מָאן דְּעֵבִיד אֵיבָא, הוּא קְדִישָׁא. וּמָאן דְּלֹא עֵבִיד אֵיבָא, הוּא מְסֻאָבָא. וְדִין הוּא דְּיַעֲבִיד צֶל לְעַבּוּדָה זָרָה. וְעַם כָּל דָּא הֵם נְטוּעִים בְּאֶרֶץ, וְלְחַד אֵילָנָא אֵית מִיִּין, וְלֹא אֵילָנָא אַחֲרִינָא לֵית (נ"א אית) מִיִּין, וְעַם כָּל דָּא, אֵילָנָא חַד יַעֲבִיד אֵיבָא, וְאֵילָנָא חַד לֹא יַעֲבִיד אֵיבָא.

בְּדִנְיָא דָּא, אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, וּבְנֵי אוֹמוֹת. תְּרֵי אֵילָנִין, דְּאֵינוֹן נְטִיעִין בְּאֶרְעָא. רוּחָא דְּקְדִישָׁא, וְרוּחָא דְּמְסֻאָבָא, דָּא הוּא הָאֵילָנוֹת, וְאֵינוֹן בְּאֶרְעָא חֲדָא, דְּאֵינוֹן מִן גּוֹפָא, אַחוּנָא עִמָּנָא. (דף צו ע"ב) וְלְחַד אֵית מִיִּין וְעֵבִיד אֵיבָא, דָּא אֵיהִי אוּרִייתָא קְדִישָׁא דִּישְׂרָאֵל, שֶׁנִּמְשְׁלָה לְמִים, שֶׁנִּאֲמַר (ישעיה נה א) הוּא כָּל צְמָא לְכוּ לְמִים, וְאִין מִים אֵלָא תוֹרָה.

וְעַל גּוֹפָא דִּישְׂרָאֵל אָמַר, (בראשית א יא) וְעֵץ עוֹשֶׂה פְרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ עַל הָאֶרֶץ וְגו'. וְיִרִית גֵּינְתָא דְּעֲדָן. וְיִרִית גּוֹפָא קְדִישָׁא דְּלַעֲיָלָא. וְנִהְיִית נִשְׁמָתוֹ מֵאוֹר הַשְּׁכִינָה.

וְאִי תִימָא אֲמַרְתָּ, דְּלֵית אֵיבָא בְּאֵילָנָא דְּמְסֻאָבָא, לָמָּה הַפְּסוּק אָמַר עֵץ עוֹשֶׂה

זרה שיאמרו עליו שיעשה פרי, שלא אוכלים ממנו, וידפנו הרוח. ועל זה אמר, לא כן הרשעים פי אם כפז וגו'.

ויש לאילן הזה של הטמאה מים, ולא יעשה פרי, אלא כמו שאמרנו, כפ"ץ אשר תדפנו רוח. זו התורה שלהם, שכתוב (תהלים א) לא כן הרשעים פי אם כפז כו'. מה שאין פן בישראל, מה כתוב? והיה כעץ שתול על פלגי מים.

רבי אושעיא אמר, בא וראה, מעץ הדעת טוב ורע, זרע דוד כמו זה, עץ הדעת טוב ורע. טוב - מצד האבות, ורע - מצד האמהות, שהיו מן האמות. ועם כל זה, לא מהחציפות שלהם זה היה. כיון ששמע רבי אלעזר בר יוסי את זה, בא ונשקו בראשו. אמר רבי חסדאי, רות מצניעות שבהם היתה, ונכנסה תחת פנפי השכינה, ויצא ממנה דוד. והמלכים התחייבו להיות מזרע דוד, כדי שיהיו רחמנים ואכזרים. רחמנים מצד האב, ואכזרים מצד האם. וזה וזה צריך להיות כאחד. ולפיכך זרע דוד נוקם ונוטר כנחש לאמות, ורחמן לישראלים.

אמר רבי חלפתא, כשושנה בין החוחים נותנת ריח טוב - כך רות מזרע האמות נתנה ריח טוב לפני הקדוש ברוך הוא. כשושנה שהעלתה ריח טוב - כך רות ממעשיה הטובים נכנסה תחת פנפי השכינה.

שאל רבי פדת את בנו של רבי יוסי איש סוכו, רות, כיון שנתגיירה, מפני מה לא קראוה בשם אחר? אמר לו, כך שמעתי, ששם אחר היה לה, וכשנשאת למחלוז, קראו שמה רות, ומשם עלתה בשם זה. שהרי כשנשאת

פרי למינו. אין באיבא דאילנא, דיעביד צל לעבודה זרה, שיאמרו עליו דיעביד איבא, דלא אכלין מיניה, וידפנו הרוח. ועל זה אמר, (תהלים א ד) לא כן הרשעים פי אם כפז וגו'.

ואית לאילנא דא דמסאבא מיין, ולא יעביד איבא, אלא כמא דאמרנא, כפז"ץ אשר תדפנו רוח. דא אורייתא דלהון, דכתיב לא כן הרשעים פי אם כפז כו'. מה שאין פן בישראל, מה כתיב. (שם א) והיה כעץ שתול על פלגי מים.

רבי אושעיא אמר, בא וראה מעץ הדעת טוב ורע, זרע דוד כהאי גוונא עץ הדעת טוב ורע. טוב מצד האבות. ורע מצד האמהות, שהיו מן האומות. ועם כל זה, לאו מחציפות דלהון הוות. כיון ששמע רבי אלעזר בר יוסי דא בא ונשקו בראשו.

אמר רבי חסדאי, רות מצניעות שבהם היתה, ונכנסה תחת פנפי השכינה, ויצא ממנה דוד. והמלכים התחייבו להיות מזרע דוד, כדי שיהיו רחמנים ואכזרים. רחמנים מצד האב, ואכזרים מצד האם. וזה וזה צריך להיות כאחד. ולפיכך, זרע דוד, נוקם ונוטר כנחש לאומות ורחמן לישראלים.

אמר רבי חלפתא, כשושנה בין החוחים, נותנת ריח טוב, כך רות מזרע האומות, נתנה ריח טוב לפני הקדוש ברוך הוא. כשושנה שהעלתה ריח טוב, כך רות, ממעשיה הטובים נכנסה תחת פנפי השכינה. שאל רבי פדת, לכריה של רבי יוסי איש סוכו. רות, כיון שנתגיירה, מפני מה לא קראוה בשם אחר. אמר ליה, כך שמעתי, דשם אחר היה לה, וכשנשאת למחלוז, קראו שמה רות. ומשם עלתה בשם זה. דהא

למחלון נתגיירה, ולא לאחר זמן. אמר לו, והכתיב אחר כך, באשר תליני אליך ואלהיך ואלהי וכו'. הרבה התראות עשתה נעמי, כמו ששנינו, וכלן קבלה עליה. ואם נתגיירה קודם, למה לה לאימה? כעת כל זה?

אמר לו, חס וחלילה שנסאף מחלון והיא גויה, אלא כשנסאף נתגיירה, ובחזקת אימת בעלה עמדה היא וערפה בענין זה. כיון שמתו בעליהן, ערפה חזרה לסורחונה, ורות עמדה בטעמה, שפתיב, הגה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה, ורות דבקה בה, כמו שהיתה בתחלה. כיון שמת בעלה, ברצונה דבקה בתורה.

אמר לו, שמעת מה שמה בתחלה? אמר לו, (פלוגית) גילית שמה. כשנסאף מחלון, קרא לשמה רות. ערפה, הרפה שמה, וחזרה לסורחונה, ולשמה, ולעמה, ולאליה, שפתיב (שם) הגה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה. אל עמה - להקרא בשם הראשון. ואל אלהיה - לעבוד עבודה זרה.

רבי רחומאי ורבי קיסמי בן גירי, הוו שכיחי בהדי הדדי באונו, משבת לשבת. יומא חד הוו יתבי, ורבי רחומאי הוה יתיב ודרש, ועמא יתבי קמיה. פתח ואמר, (ישעיה כד טו) על פן בארים כפדו ה'. מאי באורים. אלו אורים ותומים.

דבר אחר. באורים: בשתי אישות, שהם בציון ובירושלים. דכתיב, (שם לא ט) נאם ה' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם. ואין בני אדם יודעים בהם.

בציון ובירושלים לבד עולה על דעתך? אלא, כמו שציון וירושלים זה עם זה, כך גם אלו

כשנסאף למחלון נתגיירה, ולא לאחר זמן. אמר לו, והכתיב אחר כך, באשר תליני אליך ואלהיך ואלהי וכו'. הרבה התראות עשתה נעמי, כדתנינן, וכולן קבלה עליה. ואם נתגיירה קודם, למה לה השתא פולי האי? אמר לו, חס ושלום שנסאף מחלון, והיא גויה, אלא כשנסאף נתגיירה, ובחזקת אימת בעלה עמדה היא וערפה, בענין זה. כיון שמתו בעליהן, ערפה חזרה לסורחונה, ורות עמדה בטעמה. דכתיב, הגה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה ורות דבקה בה, כמו שהיתה בתחלה. כיון שמת בעלה, ברצונה דבקה בתורה.

אמר לו, שמעת מה שמה בתחלה. אמר ליה, (ס"א פלוגיתא) גילית שמה. כשנסאף מחלון, קרא לשמה רות. ערפה, הרפה שמה, וחזרה לסורחונה, ולשמה, ולעמה, ולאליה, דכתיב הגה שבה יבמתך אל עמה ואל אלהיה. אל עמה, להקרא בשם הראשון. ואל אלהיה, לעבוד עבודה זרה.

רבי רחומאי, ורבי קיסמי בן גירי, הוו שכיחי בהדי הדדי באונו, משבת לשבת. יומא חד הוו יתבי, ורבי רחומאי הוה יתיב ודרש, ועמא יתבי קמיה. פתח ואמר, (ישעיה כד טו) על פן בארים כפדו ה'. מאי באורים. אלו אורים ותומים.

דבר אחר. באורים: בשתי אישות, שהם בציון ובירושלים. דכתיב, (שם לא ט) נאם ה' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלם. ואין בני אדם יודעים בהם.

בציון ובירושלים לבד סלקא דעתך. אלא, כמו דציון וירושלים דא עם דא, הכא נמי אלין דא עם דא, והם פועין זכר ונקבה.